

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЗАГАЛЬНА СОЦІОЛОГІЯ

для студентів

галузь знань 05 - соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 – соціологія
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціальні технології»
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2020/2021
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: к.соц.н., доц. Кузьменко Т.М., к.соц.н., ас. Ташенко А.Ю.

Пролонговано: на 2021/2022 н.р. Ташенко А.Ю. «31» 08 2021 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 2022/2023 н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2020

Розробник: Кузьменко Т.М., к.соц.н., доц., доцент кафедри соціальних структур та соціальних відносин.

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о зав. кафедри соціальних структур та соціальних відносин Куценко О.Д.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Протокол № 16 від 26 серпня 2020 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від «28» серпня 2020 року №1

Голова науково-методичної комісії Червінська Т.Г.

1. Мета дисципліни – формування знання про предмет, структуру, понятійний апарат соціології, опанування соціологічними знаннями про сучасне суспільство та соціальні зміни, що в ньому відбуваються.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* основні поняття з історії соціології, філософії.
2. *Вміти* оперувати поняттєво-категоріальним апаратом філософії; конспектувати та працювати з науковою літературою; обґрунтовувати власну світоглядну позицію щодо взаємодії людини і суспільства.
3. *Володіти елементарними навичками* аналізу, узагальнення та систематизації емпіричного та теоретичного матеріалу щодо соціальних явищ.

3. Анотація навчальної дисципліни: предметом вивчення дисципліни є основні поняття соціології, її об'єкт та предмет, структура, функції, роль у сучасному суспільстві, а також становлення, розвиток і функціонування соціальних спільнот і форм їх самоорганізації: соціальних систем, соціальних структур та інститутів. Отримані знання та навички можуть застосовуватися студентами у вивченні теорії соціології, соціальної структури та стратифікації, соціології соціальних змін та спеціальних і галузевих соціологій. Сформовані результати навчання сприятимуть становленню у професійній діяльності та самореалізації майбутнього фахівця соціолога. Теоретичний зміст предметної області: соціальні відносини та взаємодія; особистість, соціальні групи та спільноти; соціальні інститути; соціальні структури та нерівності; соціальні зміни та їх вплив; соціальні проблеми в соціумі, як на національному, так і глобальному рівнях.

4. Завдання дисципліни:

- формування у здобувачів освіти основ соціологічного мислення;
- здобуття теоретичних знань щодо розуміння соціології як науки, її основних функцій у сучасному суспільстві;
- вивчення базових елементів суспільства, соціальної структури, соціальних змін у сучасному суспільстві.

Це спрямовано на формування наступних компетентностей:

- СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.
- СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати особливості об'єкту та предмету соціологічного знання, його структуру та функції; зміст основних категорій соціології, поняття «соціологічна уява»	Лекції, практичні заняття, самостійна робота	Контрольна робота, усна відповідь, доповнення, письмова самостійна робота, аналітичне завдання, колективна презентація	20
1.2	Знати сутність поняття суспільства, головні ознаки, типи суспільства, структурні виміри суспільства: зміст понять соціальна спільнота, соціальна група, соціальний клас, нерівність, соціальний інститут, соціальна організація, особистість, мобільність та маргіальність	Лекції, практичні заняття, самостійна робота	Контрольна робота, усна відповідь, доповнення, письмова самостійна робота, аналітичне завдання	10
1.3	Знати основні характеристики особистості як об'єкту та суб'єкту соціальних відносин, процесу соціалізації, де соціалізації, ресоціалізації, сутності девіантної поведінки та соціального контролю.	Лекції, практичні заняття, самостійна робота	Контрольна робота, усна відповідь, доповнення, письмова самостійна робота	10

1.4	Знати сутність, чинники, форми, тенденції структурних та культурних змін сучасних суспільств. Виокремлювати головні проблеми та тенденції структурних та культурних змін у сучасному суспільстві	Лекції, практичні заняття, самостійна робота	Контрольна робота, усна відповідь, доповнення, письмова самостійна робота, колективна презентація	10
2.1	Вміти аналізувати та пояснювати роль соціологічного знання в сучасному суспільстві, визначати специфічні риси соціології як науки, дисципліни, професії, в контексті її історичного та теоретичного розвитку	Практичні заняття, самостійна робота	Контрольна робота, усна відповідь, доповнення, письмова самостійна робота, аналітичне завдання, колективна презентація	20
2.2	Розуміти основні питання історії розвитку соціології, сучасні концепції та теорії соціології.	Практичні заняття, самостійна робота	Контрольна робота, усна відповідь, доповнення, письмова самостійна робота, колективна презентація	10
3.1	Робота в групі по підборі аналітичного матеріалу, застосування положень соціологічних теорій та концепцій до дослідження та презентації соціальних змін в Україні та світі	Практичні заняття, самостійна робота	Контрольна робота, колективна презентація	10
4.1	Здійснювати самостійний пошук та критично застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій для дослідження та пояснення соціальних змін в Україні та світі.	Практичні заняття, самостійна робота	Контрольна робота, колективна презентація	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	3.1	4.1
	Програмні результати навчання (назва)							
Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності (PH01).	+	+	+	+	+	+	+	+
Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми (PH02).	+				+	+	+	+
Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі. (PH03).	+	+		+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

А) семестрове оцінювання:

	Частина 1		Частина 2		PH
	Min. 30 балів	Max. 50 балів	Min. 30 балів	Max. 50 балів	
Усна відповідь	3x3=9	5x3=15	3x3=9	5x3=15	PH 1.1; PH 1.2; PH 1.3; PH 1.4; PH 2.1; PH 2.2
Доповнення	3x1=3	5x1=5	3x1=3	5x1=5	PH 1.1; PH 1.2; PH 1.3; PH 1.4; PH 2.1; PH 2.2
Письмова самостійна робота	3x2=6	5x2=10	3x2=6	5x2=10	PH 1.1; PH 1.2; PH 1.3; PH 1.4; PH 2.1; PH 2.2
Аналітичне завдання	3x1=3	5x1=5	3x1=3	5x1=5	PH 1.1; PH 2.1
Колективна презентація	3x1=3	5x1=5	3x1=3	5x1=5	PH 1.1; PH 2.1; PH 3.1; PH 4.1
Контрольна робота	6x1=6	10x1=10	6x1=6	10x1=10	PH 1.1; PH 1.2; PH 1.3; PH 1.4; PH 2.1; PH 2.2; PH 3.1; PH 4.1

Б) підсумкове оцінювання: залік

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж *критично-розрахунковий мінімум – 60 балів*, щоб отримати залік, потрібно обов'язково виконати (з оцінкою, не нижче за мінімальну): аналітичні завдання, контрольні роботи, презентації.

7.2 Організація оцінювання:

Усні відповіді та доповнення оцінюються по факту наявності на практичних заняттях, бали накопичуються протягом семестру.

Письмові самостійні роботи оцінюються по факту виконання на лекційних заняттях протягом вивчення Тем 1-11.

Контрольна робота №1 виконується на практичному занятті протягом наступного тижня після вивчення Тем 1-5.

Контрольна робота №2 виконується на практичному занятті протягом наступного тижня після вивчення Тем 6-11.

Коллективна презентація (№1) на тему: *"Соціологія як дисципліна, наука та професія"*.

- Студенти створюють 3 групи. Кожна група визначає несоціологічну спеціальність.
- Готують презентації, які повинні:
 - змістовно бути орієнтовані на студентів обраних несоціологічних спеціальностей (*кібернетиків, математиків, психологів ...*);
 - містити слоган-девiз факультету соціологiї;
 - розкривати тему;
 - містити категорії соціологiї та використовувати альтернативний соціологічний словник (С. Головаха);
 - розкривати специфіку соціологiї, показати її значення для суспільства, науки, проблеми, які розглядаються соціологією, основні теми, які пропонують для вивчення на визначених спеціальностях (факультетах)...
 - робити акцент на розкритті питання: «Соціологія в сучасному українському суспільстві: досягнення, проблеми, перспективи ...».

Термін виконання завдання - на друге практичне заняття на тему: *«Соціологія як наука»*. Після заняття здобувачі надсилають презентацію викладачеві, який веде практичні заняття.

Коллективна презентація (№2) на тему: *«Особистість у системі соціальних зв'язків. Соціалізація»*.

Студенти діляться за списком на сім груп (можна перейти з однієї підгрупи до іншої за узгодженням зі старостою).

У презентаціях розглядають відповідно одне питання практичного заняття та додатково всі групи презентують розширене питання: Особистість в сучасному українському суспільстві.

Критерії оцінювання:

- відповідність питанню;
- розкриття питання;
- використання та наведення відповідного теоретичного матеріалу (обов'язково використання 1-3 робіт з хрестоматії Гуменюк Л.);
- оригінальний підхід, нестандартне мислення та креативність;
- наведення емпіричного матеріалу;
- зазначення використаної літератури;
- зазначення складу групи та внеску кожного студента;
- кількість змістовних слайдів 12-15.

Термін виконання завдання - на практичне заняття на тему: *«Особистість у системі соціальних зв'язків. Соціалізація»* (тема 9). Після заняття здобувачі надсилають презентацію викладачеві, який веде практичні заняття.

Аналітичне завдання (№1). За схемою письмово студенти аналізують наукову статтю з соціології за темою, що зацікавила. Визначають об'єкт та предмет матеріалу. Підкреслюють

по тексту категорії соціології (не більше 10). Дають визначення 3 категоріям за соціологічним словником. Вказують, до якого елемента в структурі соціологічного знання відноситься даний матеріал. Визначають функції соціології, які відображаються через даний матеріал.

Термін виконання завдання - на перше практичне заняття на тему: *«Соціологія як наука»*. Після заняття здобувачі надсилають завдання викладачеві, який веде практичні заняття.

Аналітичне завдання (№2). (Здобувачі на вибір виконують завдання одного з варіантів А чи Б).

А). Здобувачі готують 10 тестових завдань за роботою Сорокіна П. "Человек. Цивилизация. Общество." С. 240-332. <https://sociology.knu.ua/sites/default/files/library/elclosed/sorokin.pdf> (із зазначенням правильних варіантів відповідей).

Б). Здобувачі описують основні характеристики молоді як маргінальної групи (1,5 – 2 сторінки; Times New Roman – 14, інтервал - 1,5 рядка).

Термін виконання завдання - на практичне заняття на тему: *«Соціальна мобільність та соціальна маргінальність»* (тема 6). Після заняття здобувачі надсилають завдання викладачеві, який веде практичні заняття.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	практичні	самостійна робота
Частина 1. Соціологія як наука. Соціоструктурні аспекти суспільства.				
1.	Соціологія як наука	4	6	10
2.	Суспільство як соціальна система. Типологія суспільств.	4	4	5
3.	Культура і суспільство		2	5
4.	Соціальна структура суспільства	4	2	5
5.	Соціальна група та її види. Соціальна організація.		2	5
Контрольна робота 1			2	30
Частина 2. Нормативні та інституціональні засади функціонування суспільства та особистості.				
6.	Соціальна мобільність та соціальна маргінальність	2	2	5
7.	Соціальні інститути суспільства	2	2	5
8.	Сім'я як соціальний інститут і соціальна група	2	2	5
9.	Особистість у системі соціальних зв'язків. Соціалізація	4	2	5
10.	Соціальний контроль. Девіантна поведінка	2	2	5
11.	Тенденції структурних та культурних змін сучасних суспільств	2	4	5
Контрольна робота 2			2	
Всього		26	34	60

Загальний обсяг **120 год.** в тому числі:

Лекції – **26 год.**

Практичні – **34 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основа:

- Гуменюк Л.Й. Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. – Т.1. – Львів, 2019. (Теми: 1, 3-6, 8, 13)
http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1/1/%D0%93%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%9B.%20%D0%A1%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%AF_%D1%85%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F%20%D1%82.1.pdf
- Кузьменко Т.М. Соціологія. Навчальний посібник. – К., 2010. – С.8-18; 36-242.
- Соціологія: навчальний посібник. / За ред. С. О. Макеєва (Розділ: 1; 3-5; 7; 11). – К., 2008.
- Соціологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів Волович В.І., Горлач М.І., Кремін В.Г. – К.: ЦУЛ, 2019 – С. 11-34; 270-388; 625-656; 780-804.
- Соціологія: теорії середнього рівня: навчальний посібник / за наук. ред. Ю. Ф. Пачковського [Н. В. Коваліско, Т. Д. Лапан, Н. Й. Черниш та ін.]. (Розділ: 4, 5, 12.) К., 2020. 356 с. – С. 31-45; 110-172 <https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/Sotsiolohiia-Teorii-serednoho-rivnia-za-red-YU.F.-Pachkovskoho-Navch.-posibnyk-2020.pdf>
- Черниш Н. Й. Соціологія: підручник (Тема: 1; 6-8; 11). – К., 2009.

Додаткова:

- Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених / О. Богдан; консультант-рецензент В. Паніотто. – К., 2015. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7700/Bogdan_SocResearch.pdf?sequence=5&isAllowed=y
- Гіденс Е. Соціологія. (Розділ: 1-3; 7-8; 10-11; 19). – К., 1999.
- Головаха, С. І. Альтернативний соціологічний словник // Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2016 -№3, - С. 191-194. <http://stmm.in.ua/archive/ukr/2016-3/17.pdf>
- Головаха С., Горбачик А. Тенденції соціальних змін в Україні та Європі: за результатами “Європейського соціального дослідження” 2005–2007–2009-2011. – К., 2012. – 119 с.
- Коваліско Н.В. Основи соціальної стратифікації: Навчальний посібник. – Львів, 2007. -С. 8-71; 121-156.
- Масионис Дж. Соціологія. – 9-е изд. – СПб., 2004. - С. 24-29; 37-39; 100-139; 686-714; 716-724.
- Оксамитна С. Жінки і кар'єра: власна чи чоловікова? http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16117/Oksamytna_Zhinky_i_kariera.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Початок нового політичного року: довіра до соціальних інститутів (липень 2020р.) <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia-pochatok-novogo-politychnogo-roku-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-lypen-2020r>
- Рущенко І.П. Соціологія злочинності: Монографія. (С.17-26; 151-168) http://ostrovok.lg.ua/sites/default/files/sociology_of_crime.pdf
- Рущенко І.П. Соціологія на війні. Український соціологічний журнал. 2017. № 1-2. С. 43-52 <https://periodicals.karazin.ua/usocjour/article/view/11518/11378>
- Симончук О.В. Середній клас у соціальній структурі українського суспільства / О.В. Симончук // Структурні виміри сучасного суспільства: Навчальний посібник / За ред. С.Макеєва. — К., 2006. — С. 209–243.
- Симончук О. Соціальні класи в сучасних суспільствах: евристичний потенціал класового аналізу. — К., 2018. — С. 19-33. <http://sau.in.ua/app/uploads/2019/07/Book-Simonchuk-ukr-1.pdf>
- Слюсар Л. І. Специфіка батьківства у сім'ях різних типів: проблеми, ризики та шляхи їх мінімізації // Демографія та соціальна економіка. – 2017. - №3. – С. 24–36.
- Слюсар Л.І. Позашлюбна народжуваність в Україні: сучасні особливості в контексті європейського демографічного розвитку // Демографія і соціальна економіка. – 2018. - №3 (34). – С. 26-38.
- Соціально-психологічні чинники інтеграції українського соціуму / [О.Г.Злобіна, М.О.Шульга, Л.Д. Бевзенко та ін.]; за наук. ред. О.Г.Злобіної. — К., 2016. – С. 223-249. <https://i-soc.com.ua/assets/files/journal/leshch-socio-psy-factors-a5-16-01-2017.pdf>
- Степаненко В. Сучасне громадянське суспільство: теоретико-методологічні підходи соціологічного дослідження // Соціологічні виміри громадянського суспільства в Україні – К., 2019. – С. 11-34. <https://i-soc.com.ua/assets/files/book/reznik.o.s/sociological-dimensions-of-civil-society-in-ukraine.pdf>
- Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Випуск 6 (20) / Головні редактори д.е.н. В.М.Ворона, д.соц.н. М.О.Шульга. – К., 2019. – 517 с. <https://i-soc.com.ua/assets/files/monitoring/mon2019.pdf>